

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

Exegetis.

Consuetudinis jam aliquot retrò seculis est, ut hodierno die *frondes virentes* in sylvis recisi, coram januis ponantur: quimos procul dubio invaluit, quia hodie *primus dies Maji* ingruit, de quo Poëta canit:

Omnia nunc rident, nunc formosissimus annus.

Hoc ipso Christiani sibi in memoriam revocarunt, jucundissimam venustatem, quæ aliquando in vitâ æternâ futura est, ubi habebimus *perpetuum ver*, ut palma virentes, germinantesque in æternum, Psal. 92. v. 13.

Hæc spe solatur Christus Apostolos suos in prælecto Evangelio inquit: Non turbetur cor vestrum &c.

Ad *notitiam nostri* pervenimus, si spectemus:

1. *Discipulorum timorem*. Quia enim Servator de passione & morte suâ discipulis prædicaverat, quomodo aliquis ex illis se proditurus, reliqui vero omnes se deserturi essent: maximâ hinc afficiebantur perturbatione, ut nescirent, quid respondere debeant. Id in ipsis animadvertit Dominus, ideoque ne sine solatio relinqueret, ait: Non turbetur cor vestrum, creditis in Deum, & in me credite, q. d. quid mœrore & solitudine vos maceratis nimîa? an censetis, quia jam in servi forma incedo, ut crucifigat & occidat, sicut in consilio SS. Triados decretum est, quasi non amplius adjuvare vos possim? Id minimè perſvadeatis vobis. Sub hac enim servi formâ divina virtus latet: ideoque in morte non manebo, sed tertiâ die resurgam,

mortem in æternum absorpturus, Esa. 28. v. 8. hoc solatium vestrum esto, quo si vos refeceritis, facilè omnem sollicitudinem ex animo profligare poteritis.

Hic unusquisque examinet se, utrum tempore necessitatis in Christum fiducia fuerit, qualem hic Christus à discipulis suis requirit?

Ea subinde deficit. Naturâ enim terrena sapimus, Phil. 3. v. 19. & plus externis mediis intenti sumus, quam ut in Deo confidamus, ejusque omnipotentia sapientia, & veritati totam nostram miseriam verâ fide unicè commendemus. Hinc ejusmodi spes consistere nequit, sicut nec domus super arenam ædificata consistere potest, Matth. 7. v. 26.

Magnum adjumentum in rebus adversis est

1. *Amicorum turba*. Amicus enim & sodalis in tempore conveniunt, Sir. 41. v. 23. & adhærebit magis quàm frater, Prov. 18. v. 24. Sir. 6. v. 14. Verum in postremis hisce temporibus eò res rediit, ut non immeritò cum Aristotele exclames: *O amici, nullus est amicus*, omnes enim consolatores onerosi sunt, Joh. 16. v. 2. qui tempore necessitatis adversabuntur tibi, & è facie tua abscondentur, Sir. 6. v. 12.

2. *Divitiarum copia*, qui enim his instructus est, à mundo in magno honore habetur, Jac. 2. v. 2. humilis verò cum ceciderit, expelletur & à notis, Sir. 13. v. 25.

3. *Brachii secularis potentia*, sicut Haman hoc ipso efferebatur, quod apud Ahasverum in gratia erat, Esth. 5. v. 11.

Verùm si rem rectè expendamus, non adeo in iis confidendum est. Divitiæ enim spinis similes sunt, Luc. 8. v. 14. Aurum

rum & argentum æruginant, Jac. 5. v. 3. filii viri sunt mendacium, Psal. 62. v. 10.

Qui vero Deo confidit, optimo sustentaculo fulcitur, nec exhorrescere debet mortem, Dominus enim est protector vitæ ejus, Psal. 27. v. 2. Non metuere debet diabolum, Christus enim caput ejus contrivit, Gen. 3. v. 15. ejusque opera dissolvit, I. Joh. 3. v. 8. Non mundum, major enim est, qui in te est, quam qui in mundo, I. Joh. 4. v. 4.

Veri proinde Christi vocem amabilem servatoris sui semper recordentur, nec nimium metuant, quando gentes fremunt, & populi meditantur inania, quando consulant reges terræ & consultant simul adversus Dominum, & adversus Christum ejus, Psal. 2. v. 1. 2. qui enim in & nobiscum est, major est, quam qui in mundo, I. Joh. 4. v. 4. Dominus exercituum nomen ejus, Esa. 54. v. 5. & sicut erga se confidentes se probat ut Servatorem, in quo habent justitiam & robur, Esa. 45. v. 24. Ita ex adverso impii, qui Ecclesiam suam odio & persecutione infestant experiuntur, quod Deus sit ultionum, Psal. 49. v. 1. qui potentiam facit in brachio suo, Luc. 1. v. 51. & confringit capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis, Psal. 68. v. 22.

II. *Discipulorum errorem.* Semper in falsa illa opinione hærebant, Dominum & Magistrum suum regnum terrenum inchoaturum, ideo valde absolum illis videtur, quod Dominus de habitu suo illis dicit. Domine, inquit Thomas, nescimus quo vadis, & quomodo possumus viam scire?

Arbitrantur illi, Dominum forte alii itineri se accingere, quod ipsos celaret, id-

eoque mcerore perturbantur, veluti, quando parens aliquis longum iter parat, usdemque valedicit. Hoc quidem adeo vitio illis vertendum non est, interim tamen, subinde à Christo instructi nosse debuissent, qualis abitus esset, quem Christus machinabatur. Imprimis quia idipsis paulo ante dilucide explicaverat hisce verbis: Ecce, ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia, Luc. 18. v. 31. Hic nullo Oedipo opus erat, & tamen Thomas ait: Nescimus quo vadis, & quomodo possumus viam scire?

Hic proba te, mi Christiane! utrum & ipse viam ad vitam æternam studiose inquisiveris?

Hoc ipsa necessitas flagitat. Si quis iter facturum est, & nescit viam, facile aberrare, aut in extremum vitæ periculum adduci potest, ut aut à feris discerpatur, sicut Propheta ille, I. Reg. 13. v. 24. sive in latrones incidit, sicut homo ille, qui ab Hierusalem descendebat in Hiericho, Luc. 10. v. 30. Sed & nobis iter propositum est, scopus tendit ad cælum; multa vero devia occurrunt, quæ nobis diabolus, mundus & caro nostra ostendunt, ut facile deerrare possimus, idcirco accurata instructione opus est, ut regia via incedentes non declinemus, neque ad dextram neque ad sinistram, Esa. 30. v. 21.

De Hercule Poetæ fabulantur, cum in juventute in bivio constitutum, duas mulieres offendisse, quarum altera Virtus, altera Voluptas fuerit. Virtutem ipsum ad honestatem & res præclaras gerendas extimulasse, & promississe hoc modo eum nominis celebritatem, honorem & gloriam consecuturum. Voluptatem eidem aliam mon-

monstrasse viam, ut otio indulgeret, & in delictis vitam transigeret. Ad hæc Herculem diu animi incerti fuisse, utri calculum adjiceret. Tandem tamen constituisset secum, quod speret à voluptate virtuti operam dare vellet: Hinc ipsum omni studio ad virtutem contendisse, nomenque suum ad eam immortalitati commendasse.

Quod Herculi hac in parte contigit, nobis quoque quotidie accidit. Caro enim & spiritus sibi invicem aduersantur, Gal. 5. v. 17. & volentibus nobis facere bonum, malum adjacet, Rom. 7. v. 21. Verùm hic finem intueri, & eam viam eligere tenemur, unde gloriam & honorem consequi possumus. Si enim secundum carnem vixeritis moriemini, si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis, Rom. 8. vers. 13.

Rome duo templa conjuncta erant, alterum dicebatur Templum honoris, alterum Templum virtutis. Qui in Templum honoris ire volebat, per nullam aliam viam, quam per templum Virtutis ingredi poterat.

Quod si aliquando faciem Dei intueri, Deoque in templo ejus die ac nocte servire vultis, Apoc. 7. v. 10. hic in tempore gratiæ templum Virtutis sedulo frequentetis, verbum Dei cum voluptate audiat, & ut lux vestra coram hominibus luceat oportet, Matth. 5. vers. 16. nec molestum videri debet, si via hæc cum labore calcanda: sed potius meminertis, vobis donatum esse pro Christo, ut non solum in eum credatis: sed ut etiam pro illo patiamini, Phil. 1. v. 29. Ipse enim Servator, per hanc tribulationis viam incedens, per passionem & mortem intravit

in gloriam suam, Luc. 24. v. 26. Ad hoc quilibet in tempore se præparet necesse est, & quando Diabolus ei ostendit viam meretricis, Proverb. 7. v. 25. vel aliam jucundam viam, Sap. 2. v. 7. minus se seduci patiatur, sed magis eligat affligi propter Christum, quam temporalem peccati habere jucunditatem, intuitu ditissima remunerationis aliquando secutura, Hebr. 11. v. 26. Qui enim venerunt de tribulatione magna, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine agni, Apoc. 7. v. 14. hi promissionem habent, quod ambulare debeant demum coram Domino, in regione vivorum, Psal. 116. v. 9.

III. *Discipulorum corporem.* Ubi enim Christus dicit: Si cognovissetis me, & patrem meum utique cognovissetis, respondet ei Philippus: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Jesus: Fanto tempore vobiscum sum, & non cognovisti me.

Si Servator hic ex rigore procedere voluisset, Philippus sanè insignem oburgationem promeritus fuerat. Per quadriennium enim fere scholam Christi frequentarat, & non minus ac Petrus verba vitæ ex ore ejus audierat, Joh. 6. v. 68. ideoque in laude positum fuisset, si Christum filium Dei vivi, velut Petrus confessus esset, Matth. 16. v. 16. Verùm hujus altum est silentium: potius imbecillitatem suam prodit, dum Deum patrem in hac vitâ videre gestit, putans si hoc impetrare posset, sibi hoc sufficere. Cùm tamen beatitudo nostra in hoc non versetur, impossibile enim est, ut mortalis Deum in hac vita videat, quin moriatur, Exod. 33. v. 20. sed per Christum, & in Christo habemus vitam & ab-

undand-

undantiam, Joh. 6. v. 10. quippe qui unus est mediator Dei & hominum, 1. Tim. 2. v. 5. & qui filium videt & credit in eum, habet vitam æternam, Joh. 6. v. 40.

In examen hic te voca, mi Christiane! utrum & ipse in notitiâ Dei, & filii ejus Jesu Christi talis hospes sis: & si fidei ratio tibi reddenda foret, annon majorem inscitiâ proderes, quàm Philippus?

Sanè si experientiam consulimus, deprehendimus, plurimos esse, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, Psal. 32. v. 9. Ut hic locum habeat querela Esaiæ: Vides multa neque observas? Esa. 42. v. 9.

Omnes nos utimur S. Eucharistiâ, ad quam digna preparatio requiritur, ut dijudicemus corpus Domini, 1. Cor. 11. v. 29. Quot verò occurrunt, qui hoc discrimen nesciunt, & ex cæcâ devotione, vel rectius, perversâ consuetudine communicant?

Talibus occinendum est illud Pauli: Non est bona gloriatio vestra, 1. Cor. 5. v. 6. laudem vos? in hoc non laudo, 1. Cor. 11. v. 22. In cognitione enim Dei & filii ejus Jesu Christi vita æterna consistit, Joh. 17. v. 3.

Fugiamus igitur hunc torporem, & templum frequentaturi afforamus:

1. *Cor Davidis*, cujus summa voluptas fuit, ut inhabitaret in domo Domini, & visitaret templum ejus, Psal. 27. v. 4. Tantâ voluptate, & lætitiâ nos quoque ædem Domini frequentare debemus. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis in viâ, & aperiret nobis scripturas? dicebant Emauntici, Luc. 14. v. 32. Idem adhuc hodie Servator operatur in omnibus concionibus, non quidem in personâ propriâ, sed per ministros suos, qui vos audit, me audit, Luc. 10. v. 16. Propterea nostrum quoque cor ardeat, quando

dicta consolationis plenissima audimus, desiderabilia super aurum obryzum: & dulciora super mel & favum, Psal. 119. vers. 11.

2. *Cor Samuelis*, qui cum attentione verba Domini accipiebat, dicens: loquere Domine, servus tuus attendit, 1. Sam. 3. v. 9. Sic & nos cum devotione debitâ verbum Dei audiamus. Custodi pedem tuum, ingrediens domum Dei, Ecclef. 4. v. 17. Joh. 8. vers. 47.

3. *Cor Mariæ virginis*. Quemadmodum enim de B. Mariâ Lucas memorat: Conservabat omnia verba hæc in corde suo, Luc. 2. v. 51. ita hoc similiter ad omnes genuinos Christianos pertinet. Secus enim sine emolumento templum frequentabunt & conciones audient, Beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud, Luc. 11. vers. 28.

Si quis *bonum thesaurum* habet, illum studiosè custodit, ne à furibus aut prædonibus auferatur: sed & eò laborat, ut eo luceatur, & commodum sibi comparet. Thesaurus enim invisus, quam utilitatem confert? Sir. 10. v. 32. Hoc ipsum à quovis vero Christiano fieri debet, ut non modò lætetur super eloquia Dei, si illa in tempore percipere queat, sicut qui invenit spolia multa, Psal. 119. v. 162. sed & audita probè custodiat, ne infernalis vultur veniat, & rapiat, quod seminatum est in corde ejus, Matth. 13. v. 19.

Hoc modo ab ignorantia ejusmodi liberari possumus. Qui enim querit legem, replebitur ab eâ, Sir. 32. v. 19. Interea in fide infirmos non condemnemus, si modò ignorantia affectata absit, & congregentur in domum disciplinæ, & suscipiant eam, Sir. 51. v. 31. 34. Quemadmodum nec

U u u

Chri-

Christus Apostolos rejecit, sed ruditatem æquo animo tulit. Sicut enim Sol procedit & crescit, usque ad diem perfectam, Prov. 4. v. 18. Pari modo & nos imperfectione laboramus, nec ad perfectionem pertingere hic valeamus: ubi verò in vitam æternam pervenimus, veniet quod perfectum est, & evacuabitur, quod ex parte est, 1. Cor. 13. v. 10. ut patrem visuri simus, nec modò visuri, sed & societatem habituri, cum patre & filio, 1. Joh. 1. v. 3.

De Secundo.

Pergemus nunc ad alteram partem, *χρησιμωσια*, sive notitiam Christi meditaturi. Hic nobis proponitur in præfente Evangelio:

I. *Tanquam Domicilii celestis preparator.* In domo enim patris mei, inquit Christus, mansiones multæ sunt; Si quò minus, dixissem vobis, quia vado parare vobis locum. Et si abiero & præparavero vobis locum, iterum venio &c.

In hoc tempore sumus *alienigenæ*, non habentes civitatem permanentem, Heb. 13. v. 14. Verùm per abitum suum ad patrem nobis Christus mansionem paravit, ut jam sciamus, ubi diveri & in æternum manere possimus, nempe in domo patris celestis, h. e. in vitâ æternâ, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo, Tob. 2. v. 18. Eo igitur unicè intenti, quæ retrò sunt obliviscamur, ad ea verò quæ priora sunt, extendamus nos, Phil. 3. v. 14.

Patria est, ubicunque est bene, Cicero dicere solitus est: hoc ita posito, facile conjicere poterimus, in hoc mundo patriam nostram non esse, sed in alterâ demum &

*Septimo Lulhesii jungeri p. septim. Basilij, q. imperatoris Valentis præfecto ipse præsentis, et dicebat
si, se ipse p. sententiam terra maris, ubi. I. hanc manere vellet? respondit: Nulli sub
coelo, aut in coelo.*

semperternâ vitâ: ibi enim bene nobis erit, ut cum Petro dicere possimus: Domine hic bonum est habitare, Matth. 17. v. 4. *Esse nostrum, non habebit mortem, Nolle nostrum non habebit errorem, Amare nostrum non habebit offensionem*, ut Augustinus ait. Ibi optimè habitabimus, *propter rem*, quæ erit summum bonum, nam nullus est bonus, nisi Deus unus, Matth. 19. v. 17. *propter modum*, non enim amplius Deum per speculum in ænigmate, sed à facie ad faciem videbimus, 1. Cor. 13. v. 12. *propter durationem*: hæc enim gloria non unum & alterum diem, sed in æternum durabit. Ibunt namq; justi in vitam æternam, Matth. 25. v. ult. *propter societatem*, Heb. 12. v. 22. Quis igitur ibi habitare non desideraret, cum Paulo dicens: *ὅτι θυμὸν ἔχω*: Phil. 1. v. 22. Psalm. 65. v. 5.

In patientia proinde animas nostras custodiamus, si adversa nobis obveniant, in hoc mundo, cum *B. Luthero* dicentes: *Si terra nos non capit, caelum capiet*. Ibi complebuntur dies luctus nostri, Esa. 60. v. 20. nec movebimur vehementer, Psal. 62. v. 3. Quin nec mors sedibus hisce nos ejicere poterit, quin potius ad eas nos promovet, Beati mortui, qui in Domino moriuntur, Apoc. 14. v. 13.

Si quis diu in peregrinatione vitam degit, lætatur, si redux patriam suam revisat, & licet patibulum multis cadaveribus, & mortuorum reliquiis coronatum videat, non tamen exhorrescit, sed gaudio potius perfunditur, quod iter huc usque absolverit, nec dubitat, quin jam per portam introire & optata quiete frui velit. Pari modo, quando pius Christianus mortem subire debet, non ideo dolore perturbetur, sed potius lætitiâ exultet, quod redemptio-